

แผนการจัดการเรียนรู้ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ร้องบรรเลงเป็นเพลงไทย

เรื่อง เพลงโหมโรงและเพลงเถา

รหัสวิชา ศ32103

ชื่อรายวิชา ศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

เวลา 4 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้

ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่าดนตรีถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

ม.4-6/4 อ่าน เขียน โน้ตดนตรีไทยและสากลในอัตราจังหวะต่างๆ

สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ เป็นเพลงประเภทโหมโรง ประพันธ์โดย ครูมนตรี ตราโมท เมื่อ พ.ศ.2476 โดยนำเพลงมหาฤกษ์สองชั้นทำนองเก่าที่อยู่ในเพลงเรื่องทำขวัญมาแต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้นเป็นเพลงโหมโรง ใช้เป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบพิธีไหว้ครูและประกอบการแสดงโขนละคร

เพลงโหมโรงมัธยมศึกษา เป็นเพลงที่นายอุทัย แก้วละเอียด อาจารย์สอนดนตรีหลายสถาบันได้ประพันธ์ให้กรมสามัญศึกษาไว้บรรเลงในงานดนตรีไทยมัธยมศึกษาโดยเฉพาะ และได้บรรเลงครั้งแรก ณ โรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2533

เพลงแขกบรเทศ 2 ชั้น และชั้นเดียวของเดิม อยู่ในเพลงสองไม้และเพลงเร็ว มี 2 ท่อน พระประดิษฐไพเราะ (ครูมีแขก) ได้แต่งทำนอง ๓ ชั้น ครอบเป็นเพลงเถา เพลงนี้นิยมใช้บรรเลงและขับร้องต่อกับเพลงเชิดจีน อารมณ์ของเพลงแสดงถึงการผจญภัย และการฝ่าฟันอุปสรรค จนประสบความสำเร็จ นอกจากนั้น ยังนิยมนำเพลงแขกบรเทศ 2 ชั้น ไปบรรเลงประกอบการแสดง โขน ละคร หรือประกอบระบำที่มุ่งการอวยชัยให้พรเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เพลงเงี้ยวรำลึก เถาเป็นเพลงที่ครูบุญยงค์ เกตุคง ได้ประพันธ์ขึ้นมาจากเพลงพ็อนเงี้ยว 2 ชั้น ซึ่งเป็นเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงพ็อนเงี้ยว รวมทั้งได้นำมาขยายขึ้นเป็นอัตรา 3 ชั้น และตัดลงเป็นอัตราชั้นเดียวเพื่อให้ครบเป็นเพลงเถา

สาระการเรียนรู้

1. อธิบายรูปแบบเพลงโหมโรง และเพลงเถาได้
2. อธิบายความแตกต่างระหว่างเพลงโหมโรงและเพลงเถาได้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
1. ความสามารถในการคิด	1. มุ่งมั่นในการทำงาน

กิจกรรมการเรียนรู้

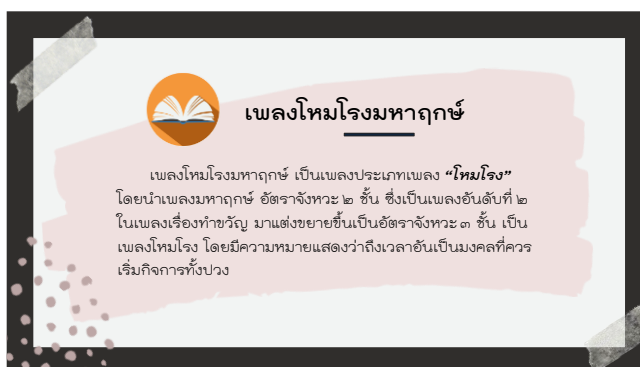
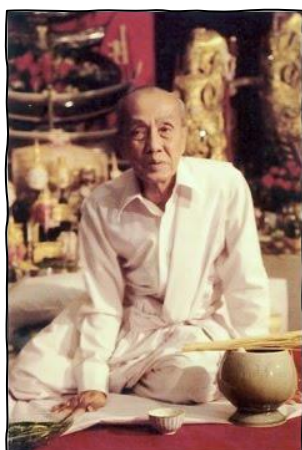
ชั่วโมงที่ 1-2

ชั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูรูปภาพครุมนตรี ตราโมทและอาจารย์อุทัย แก้วละเอียด แล้วตั้งคำถามให้นักเรียนตอบว่า บุคคลจากภาพมีชื่อว่า อะไรและมีความสำคัญอย่างไรต่อวงการดนตรีไทย ให้นักเรียนตอบคำถามอย่างอิสระ

ขั้นสอน

1. ครูอธิบายเรื่อง เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ว่าเป็นเพลงประเภทโหมโรง ประพันธ์ขึ้นโดยครุมนตรี ตราโมท เมื่อ พ.ศ. 2476 โดยนำเพลงมหาฤกษ์ อัตรารัจหะ 2 ชั้น ซึ่งเป็นเพลงอันดับที่ 2 ในเพลงเรื่องทำขวัญ มาแต่งขยายขึ้นเป็นอัตรารัจหะ 3 ชั้น เป็นเพลงโหมโรง

2. ครูอธิบายเรื่อง เพลงโหมโรงมัธยมศึกษา โดยใช้โปรแกรมนำเสนอ (PowerPoint) เรื่อง ร้องบรรเลง เป็นเพลงไทย (เพลงโหมโรงมัธยมศึกษา) ว่าเป็นเพลงที่นายอุทัย แก้วละเอียด อาจารย์สอนดนตรีหลายสถาบันได้ ประพันธ์ให้กรมสามัญศึกษาไว้บรรเลงในงานดนตรีไทยมัธยมศึกษาโดยเฉพาะ และได้บรรเลงครั้งแรก ณ โรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2533

3. ครูอธิบายเรื่อง ประวัติและผลงานของ นายอุทัย แก้วละเอียด ศิลปินแห่งชาติพุทธศักราช 2552 สาขา ศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) เกิดเมื่อวันที่วันที่ 23 กรกฎาคม 2475

4. ให้นักเรียนศึกษา เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ โดยให้ร้องโน้ตเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ไปพร้อมกับดนตรีบรรเลง บทเพลง (ทำนองเพลงซ่องวงใหญ่)

5. ให้นักเรียนเพลงโหมโรงมัธยมศึกษาและวิเคราะห์ทำนองเพลงโหมโรงมัธยมศึกษา อภิปรายความแตกต่างและความเหมือนของโน้ตเพลงโหมโรงมัธยมศึกษา ในทางระนาดเอก, ทางซอด้วง, ทางซออู้ ว่าเครื่องดนตรีชนิดใดใช้เทคนิคใดในการบรรเลงดนตรี

6. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ 5 เรื่องเพลงโหมโรง

7. ครูให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์เพลงโหมโรง

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน โดยครูตั้งคำถามเพื่อประเมินความรู้หลังเรียน

ชั่วโมงที่ 3-4

ขั้นนำ

1. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบว่า นักเรียนใช้เทคนิคใดในการปฏิบัติการเล่นเพลงและบรรเลงดนตรีให้ไพเราะแล้วครูอธิบายนักเรียนคร่าว ๆ ถึงการปฏิบัติตนในการเล่นร้องเพลงไทยและการบรรเลงดนตรีให้ไพเราะ

ขั้นสอน

1. ครูสนทนากับนักเรียนเรื่อง บทเพลงแขกบรเทศ เถา โดยใช้โปรแกรมนำเสนอ (PowerPoint) เรื่อง ร้องบรรเลงเป็นเพลงไทย (เพลงแขกบรเทศ เถา) ว่าโดยปกติเป็นเพลงที่นิยมขับร้องและบรรเลง ติดต่อกับเพลงเชิดจีน และในอัตราจังหวะ 2 ชั้น มักนิยมนำไปบรรเลงประกอบการแสดงโขน ละคร หรือการรำอวยพร บทเพลงแขกบรเทศ เถา เป็นเพลงที่พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้นำเพลงแขกบรเทศ สองชั้นและชั้นเดียว ซึ่งเป็นเพลงประเภทสองไม้และเพลงเร็ว มี 2 ท่อนมาขยายเป็นอัตราจังหวะสามชั้น จนครบเป็นเพลงเถา ใช้บรรเลงต่อท้ายเพลงเชิดจีนที่ท่อนเป็นผู้แต่ง เนื้อร้องนำมาจากวรรณคดีเรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน

2. ครูเปิดเนื้อร้องเพลงแขกบรเทศ เถา จากโปรแกรมนำเสนอ (PowerPoint) ให้นักเรียนดู เพื่อให้นักเรียนอ่านและทำความเข้าใจกับเนื้อหาในบทเพลง

3. ครูเปิดวิดีโอการบรรเลงเพลงแขกบรเทศ เถา ทำนองหลักทางฆ้องวงใหญ่ ให้นักเรียนรับชมรับฟัง แล้วสาธิตการร้องเพลงให้นักเรียนฟัง 1 รอบ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสอบถามในส่วนที่ไม่เข้าใจ

4. ครูเปิดทำนองดนตรีเพลงเงี้ยวรำลึก เถาแล้วสาธิตการขับร้องให้นักเรียนฟัง โดยใช้ โปรแกรมนำเสนอ (PowerPoint) เรื่อง ร้องบรรเลงเป็นเพลงไทย (เพลงเงี้ยวรำลึก เถา)

5. ครูเล่า ประวัติความเป็นมาของเพลงเงี้ยวรำลึก เถา นายบุญยงค์ เกตุคง แต่งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2501 โดยตัดเอาตอนปลายของ “พ่อนเงี้ยว” มาเพิ่มทำนองดัดแปลงขึ้นเป็นสามชั้น ส่วน สองชั้น ใช้ทำนองพ่อนเงี้ยวของเดิมไว้เป็นหลัก

แล้วทอนจังหวะแต่งให้เป็นเพลงชั้นเดียว เพื่อให้ครบเป็นเพลงเถา

6. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ 6 เรื่องเพลงเถา

7. ครูให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์เพลงโหมโรง

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน โดยครูตั้งคำถามเพื่อประเมินความรู้หลังเรียน

สื่อ

1. PowerPoint เรื่อง เพลงไหมโรง
2. PowerPoint เรื่อง เพลงเถา

แหล่งเรียนรู้

1. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ดนตรี 5

การวัดและประเมินผล

รายการวัด	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
สาระสำคัญ - เพลงไหมโรงและเพลงเถา	- ใบงานเรื่องเพลงไหมโรงและเพลงเถา	- ใบงานเรื่องเพลงไหมโรงและเพลงเถา	ร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์
ตัวชี้วัด ม.4-6/5 ร้องเพลงหรือเล่นดนตรีเดี่ยวและรวมวงโดยเน้นเทคนิคการแสดงออกและคุณภาพการแสดง	- ใบงานเรื่องเพลงไหมโรงและเพลงเถา	- ใบงานเรื่องเพลงไหมโรงและเพลงเถา	ร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์
คุณลักษณะ - มุ่งมั่นในการทำงาน	- สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล	- แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายบุคคล	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
สมรรถนะ 1. ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล	- แบบประเมินสมรรถนะรายบุคคล	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์

แบบประเมินด้านความรู้ ความเข้าใจ

คำชี้แจง ให้ครูทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนตามเกณฑ์การประเมิน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. อธิบายรูปแบบเพลงโหมโรง และเพลงเถาได้			
2. อธิบายความแตกต่างระหว่างเพลงโหมโรง และเพลงเถาได้			
รวม			

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงโหมโรงและเพลงเถา	อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงโหมโรงและเพลงเถาอย่างถูกต้องครบถ้วน	อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงโหมโรงและเพลงเถาถูกต้อง	อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงโหมโรงและเพลงเถาได้เพียงบางส่วน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
3	ดี
2	พอใช้
1	ปรับปรุง

แบบประเมินใบงาน

คำชี้แจง ให้ครูทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนตามเกณฑ์การประเมิน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. ความถูกต้องของเนื้อหา			
2. ตอบคำถามครบทุกประเด็น			
3. ความกระชับของคำตอบ			
รวม			

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. ความถูกต้องของเนื้อหา	เนื้อหาที่เลือกมาตอบตรงกับคำถามและชัดเจน	เนื้อหาที่เลือกมาตอบตรงกับคำถาม	เนื้อหาที่เลือกมาตอบไม่ตรงกับคำถาม
2. ตอบคำถามครบทุกประเด็น	ตอบคำถามครบทุกประเด็น	ตอบคำถามตรงเพียงบางส่วน	ตอบไม่ตรงกับคำถาม

เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
3	ดี
2	พอใช้
1	ปรับปรุง

แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เพลงโหมโรงและเพลงเถา

คำชี้แจง ผู้สอนประเมินพฤติกรรมของนักเรียน แล้วเขียนตัวเลข 3,2,1 และ 0 ลงในช่องว่างที่ตรงกับค่าระดับคะแนน

เกณฑ์การประเมิน

3 หมายถึง ดีมาก

2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง ปานกลาง

0 หมายถึง ควรปรับปรุง

เลขที่	ชื่อ - นามสกุล	คุณลักษณะที่ 6
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		

หมายเหตุ

1. รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ
9. กล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม

คุณลักษณะที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ 6.1 ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

พฤติกรรมบ่งชี้	3	2	1	0
ตามข้อ 6.1	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นภายในเวลาที่กำหนด	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

แบบสังเกตสมรรถนะของผู้เรียนรายบุคคล

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

เกณฑ์การประเมิน

3 หมายถึง ดีมาก

2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง ปานกลาง

0 หมายถึง ควรปรับปรุง

เลขที่	ชื่อ - นามสกุล	สมรรถนะที่ 1
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		

หมายเหตุ

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สมรรถนะที่ 2 ความสามารถในการคิด

ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนคติของตนเองด้วยการพูดหรือการเขียน

พฤติกรรมบ่งชี้	3	2	1	0
1. มีเขียนถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ จากการที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้	อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงโหมโรง และเพลงเถาอย่างถูกต้องครบถ้วน	อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงโหมโรงและเพลงเถาถูกต้อง	อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงโหมโรงและเพลงเถาได้เพียงบางส่วน	คัดลอก ข้อมูลข่าวสาร ผู้อื่นโดยไม่มี การสืบค้น

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

ลงชื่อ ผู้สอน